

ИНСТИТУТ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

ЕТИЧКИ КОДЕКС

Београд, 2020.

Увод

Научна слобода је основна вредност у Институту друштвених наука. Истраживачи* су слободни, а Институт их подстиче, да критички преиспитују и истражују друштвене вредности и појаве. Научне слободе, аутономија истраживача и доследно трагање за научном истином су основа напретка науке и друштва, али и Института као дела научне заједнице. Искреност у трагању за истинитим налазима основа је ваљаног научног рада. Правила добре научне праксе произилазе из овог принципа, а обезбеђивање њихове валидности и примене кључна је одговорност научне заједнице.

Поред научне истине Институт се, полазећи од принципа равноправности, правичности и честитости, залаже за поштовање личног интегритета истраживача и других сарадника, што подразумева одсуство сваког облика дискриминације, нарочито дискриминације засноване на својствима личности.

Истраживачи улажу максималан напор како би марљивим радом, поштујући правила академске честитости и етике у науци допринели развоју како науке, тако и Института. Истраживачи и други сарадници се суздржавају да злоупотребе ауторитет и да допусте да лични интереси, понашање и говор доведу до нарушавања радних и колегијалних односа и подстицајног радног окружења.

Имајући у виду да су могуће напетости између снаге коју пружа научна слобода и ризика злоупотребе резултата истраживања Институт друштвених наука доноси Етички кодекс. Циљ Етичког кодекса је да осигура да се током свих фаза истраживања, која се по правилу покрећу ради општег добра и откривања научне истине, спрече и одстране злоупотребе које могу проузроковати штету по људе, друштво, науку и Институт.

Доносећи Етички кодекс Научно веће Института подстиче и обавезује своје научнике и сараднике да се придржавају правила добре научне праксе и уједно утврђује правила и начине како би предупредило, елиминисало и санкционисало недолично понашање и могуће злоупотребе.

---

* Сви изрази коришћени у овом документу којима су означени положаји, професије, занимања и звања, изражени у мушком граматичком роду, подразумевају природни мушки и женски пол лица на која се односе.

Правила добре научне праксе

Истраживачи у Институту поштују научне и професионалне стандарде и обавезни су да их примењују у раду и истраживањима што подразумева:

- Потпуно документовање циљева, фаза, поступака и протокола истраживања;
- Чување података у целости, од 5 до 10 година, на начин који обезбеђује њихову доступност, а информације о истраживачким материјалима, методама и софтверу доступни су истраживачима и сарадницима у мери у којој је то могуће;
- Заштиту и чување података о личности у складу са међународним и националним прописима;
- Вођење бриге за субјекте учеснике у истраживањима;
- Критичку и систематску проверу валидности резултата истраживања и других облика научног рада;
- Препознавање и транспарентно исказивање доприноса свих учесника у истраживању, укључујући и изворе финансирања;
- Подстицање и неговање оригиналности и квалитета научноистраживачког рада и давање приоритета оригиналности приликом процедура, конкурса и доделе ресурса;
- Претходно објављени резултати истраживања могу бити укључени у касније публикације само ако су неопходни за разумевање контекста нове публикације и ако упућују на прву публикацију;
- Поштовање интелектуалног власништва других у свим публикацијама кроз доследно навођење свих извора и позајмица;
- Преузимање ауторске одговорности за садржај научног производа (публикација, истраживање...);
- Да „почасна“ и „изнуђена“ ауторства нису дозвољена, односно аутор оригиналног научног производа (публикације, чланка, студије, дизајна истраживања) може бити само истраживач који је дао значајан лични допринос у његовом настајању и одговоран је за садржај резултата и метод истраживања;
- Пружање академске менторске подршке колегама у нижим научним звањима;
- Одговорност истраживача и сарадника и лидерска одговорност унутар институтских целина (центри, истраживачке групе, пројекти и слично);
- Транспарентну организацију рада институтских целина;
- Јасну поделу одговорности и дужности и избегавање било какве злоупотребе моћи или експлоатације на основу зависности односа.

Кршење правила добре научне праксе и недолично понашање

Кршење правила подразумева лажно представљање научних резултата и стварање научних заблуда кроз:

- Фалсификовање података (тенденциозни одабир пожељних резултата или метода оцењивања; одбацавање нежељених резултата или метода евалуације, прикривање и манипулисање резултатима истраживања);
- Уношење нетачних и научно непроверених података у публикације или у апликације за финансирање научноистраживачког рада;
- Повреде права интелектуалне својине у односу на дела других која су заштићена ауторским правима и на дела, хипотезе, теорије или истраживачке приступе, што подразумева:
  - а) плагијате, односно неовлашћено преузимање истраживања, текста, слике или другог научног производа у целини или у најмањем делу без навођења извора;
  - б) искоришћавање и присвајање идеја и истраживачких приступа без сагласности (пристанка) аутора, посебно на основу обављања улоге рецензента;
  - в) наметање или неоправдано тражење научног ауторства или коауторства;
  - г) лажирање садржаја истраживања или неовлашћено дељење са трећим лицима налаза, хипотеза, теоријских и истраживачких приступа пре објављивања резултата научноистраживачког рада;
  - д) коришћење имена других особа као аутора, коаутора, рецензента, учесника у истраживању лажно или без њиховог одобрења;
  - ђ) сагласност да буде коаутор публикације, чланка или другог научног часописа који су фалсификовани или плагирани;
- Саботажу истраживачких активности других неколегијалним понашањем, неоправданим неиспуњавањем рокова, оштећењем или уништавањем софтвера, рукописа, брисањем научних података и слично;
- Недозвољено и непрописно коришћење личних података, односно поступање супротно међународним и националним стандардима и прописима заштите и чувања података о личности;
- Занемаривање одговорности научног руковођења или злоупотреба таквог руковођења Институтом, организационом јединицом, истраживачком групом, истраживањем или другим пројектом.

Етички одбор

Етички одбор је стручно тело Института друштвених наука ради праћења, процене и усмеравања научноистраживачког рада у Институту у складу са:

- достојанством професије;
- поштовањем академске честитости;
- развојем и унапређењем етичких вредности;
- заштитом вредности знања;
- уважавањем и подизањем свести о одговорности истраживача у научноистраживачком раду.

Етички одбор се образује у складу са Правилником о организацији и систематизацији послова у Институту друштвених наука.

Задатак Етичког одбора је да:

- донесе пословник о раду којим ближе уређује поступак и начин одлучивања у случају нарушавања правила добре научне праксе утврђене Кодексом, као и друга питања од значаја за рад Одбора;
- даје мишљење на захтев Научног већа, директора Института и истраживача приликом покретања појединих истраживања, или разматрања резултата истраживања о примени начела оригиналности, поштења, транспарентности, заштите интелектуалне својине;
- утврди начин на који се штите права трећих лица учесника у истраживањима која се односе на поштовање принципа добровољности и заштиту података о личности;
- издаје потврду о оригиналности истраживања или резултата истраживања (подаци, чланак, монографија) на захтев Научног већа или истраживача;
- разматра пријаву, пише извештај и доставља га Научном већу и директору Института о повреди правила добре научне праксе или правила која могу бити и шира од опсега обухваћених Етичким кодексом Института.

Одлуке и мишљења Етичког одбора ни у каквом тумачењу не представљају замену за грађанске, кривичне, дисциплинске и друге поступке предвиђене законима и општим актима Републике Србије.